

NAVNEUTVALGETS RAPPORT

BAKGRUNN

Vestfold fylkeslag fremmet følgende forslag til vedtak på årsmøtet 2007:

”Hovedstyret pålegges å starte en prosess med det mål å kunne vedta et eventuelt skifte av navn på organisasjonen senest i 2013.”

Hovedstyret fremmet følgende forslag til landsmøtet 2007:

”Landsmøtet avviser Vestfold fylkeslags forslag. Samtidig ber landsmøtet Hovedstyret å utrede om forbundet bør skifte navn.”

Dette ble vedtatt.

Hovedstyret fattet senere, i sak 11/08, følgende vedtak:

”Det foreslås at det nedsettes et nasjonalt arbeidsutvalg som skal legge til rette for en grundig demokratisk debatt rundt en eventuell navneendring av forbundet frem mot landsmøtet i 2010. Utvalget skal bestå av Leonid Rødsten og Randi Hermanrud fra hovedstyret, i tillegg til fire tillitsvalgte og to ansatte.”

Utvalget ble gitt følgende mandat:

”Utvalget skal legge til rette for en grundig demokratisk debatt i organisasjonen om en eventuell navneendring på forbundet.

Utvalget skal styre prosessen og legge en hensiktsmessig tidsramme, ut fra en målsetting om en eventuell beslutning på landsmøtet i 2010.

Utvalget skal vurdere ulike aspekter ved et eventuelt navneskifte, herunder ideologiske og historiske faktorer, omdømmemessige og strategiske faktorer og økonomiske faktorer.”

Navneutvalget har bestått av:

Leonid Rødsten, leder (hovedstyret)

Randi Hermanrud (hovedstyret)

Tom Hedalen (Buskerud)

Robert Karlsen (Hedmark)

Robert Rustad (Oslo)

Lars Sæther (Østfold)

Inger Helene Borge (Vestfold)

Anne Kari Mentzoni (Aust-Agder)

Helene Engen (hovedkontoret)

Arnfinn Pettersen (hovedkontoret)

Gunhild J. Stranden, sekretær (hovedkontoret)

UTVALGETS ARBEID

Utvalget hadde sitt konstituerende møte 1. juni 2008, og har fulgt følgende fremdriftsplan:

2008

- 30.09. Utvalgsmøte, om merkevarebygging v/Trond Blindheim
- 11.-12.10. Fylkesledersamling med debatt, SWOT humanisme/humanetisk
- 10.12. Utvalgsmøte. Ferdigstille høringsdokument til fylkes- og lokallag

2009

- 13.01. Høringsdokument med SWOT sendt fylkesledere og -ansatte, for behandling på fylkesårsmøtene
- 20.04. Utvalgsmøte: Bearbeide tilbakemeldinger fra fylkes- og lokallag, forberede en orientering og bredere debatt i organisasjonen, herunder debattforum på nett
- 25.08. Utvalgsmøte. Forberede fylkesledersamlingen
- 24.-25.10. Fylkesledersamling. Fylkeslederne inviteres til å gi en stemningsrapport fra fylkene.
- 9.12. Utvalgsmøte. Uarbeide forslag, for behandling på fylkesårsmøtene

2010

- 12.01. Utvalgets oppsummering sendes fylkesledere og -ansatte, med oppfordring til behandling på fylkesårsmøtene

Research/bakgrunnsdokumentasjon:

- Kjell Horns bok "Svik" er innkjøpt og lest av utvalget
- Erfaringsinnhenting fra andre organisasjoner som har skiftet navn; Humanisterna, HU og HEFs seremoniarbeidere
- Språkrådet og Vårt Land v/Rimehaug har gitt en redegjørelse for sine synspunkter på humanismebegrepet
- Trond Blindheim, BI, om merkevarebygging
- Resultater fra HEFs medlemsundersøkelse og befolkningsundersøkelsen viste at 25 % var for navnebytte, resterende 75 % fordelte seg likt på mot og vet ikke
- Forespeilet studentoppgave fra BI, falt i fisk

Det er i tillegg innhentet kommentarer til navnedebatten. Blant andre har følgende gitt sine bidrag til debatten:

- Tidligere generalsekretær Lars Gule
- Tidligere generalsekretær og styreleder Levi Fragell
- Styremedlem i EHF, Baard Thalberg om navnebruken i EHF
- Styremedlem i IHEU, Roar Johnsen, om navnebruken i IHEU
- Tidligere leder i Humanistisk Ungdom, Lars-Petter Helgestad, om deres valg av navn
- Frederik Diness Ove, om navnevalget for Humanistisk Samfund i Danmark
- Kjell Horn, en oppsummering av hans argumentasjon i boka "Svik"
- Historiker Paul Knutsen, med innspill basert på arbeidet med forbundets historiebok
- Tidligere rektor ved Nansenskolen, Inge Eidsvåg

Det har vært noe varierende oppslutning om møtene i utvalget. I løpet perioden har også to av utvalgsmedlemmene hatt omsorgspermisjon.

Navnedeбата skulle opprinnelig være tema for en landskonferanse høsten 2009, men denne ble ikke noe av. Til gjengjeld var navnedeбата tema for ledersamlingen høsten 2008, samt at det var en enkel oppsummering av debatten rundt om i fylkene på ledersamlingen høsten 2009

På landsmøtet 2009 ble også en egen nettside for navnedeбата lansert. Siden ligger med link fra åpningssiden til human.no. Aktiviteten her har ikke vært særlig stor.

Høringsdokument:

I januar 2009 ble følgende høringsdokument sendt ut til fylkene som bakgrunnsmateriale for debatten i organisasjonen:

”Skal vi fortsatt hete Human-Etisk Forbund?”

Spørsmålet om å skifte navn på organisasjonen har vært oppe til drøfting, og som forslag, gjentatte ganger. Det var også tema for vedtektsutvalget som gjorde arbeidet fram til vedtektsendringene i 2005. På landsmøtet 2007 blei et forslag om å utrede om forbundet bør skifte navn vedtatt. Et utvalg er nedsatt for å bidra til dette utredningsarbeidet. Målsettinga er at dette arbeidet skal munne ut i et eventuelt vedtak om å navneskifte på landsmøtet i 2010.

Spørsmålet om eventuell navneendring krever en grundig debatt i organisasjonen. Målet må være å få flest mulig engasjert i debatten for dermed å få belyst alle sider i spørsmålet, og samtidig forhåpentligvis mobilisere for et vedtak som kan bidra til å at det blir ro omkring dette spørsmålet i overskuelig framtid. Uansett hva den endelige konklusjonen vil bli.

Krever kvalifisert flertall

Et eventuelt navneskifte vil kreve kvalifisert flertall, dvs 2/3 av delegatene på landsmøtet må stemme for et skifte. Det i seg sjøl vil være ei demokratisk utfordring fordi vi på landsmøtet i 2010 eventuelt kan ende opp med et stort flertall for navneskifte, uten at det er kvalifisert flertall. En grundig debatt rundt navnevalget fram mot en avgjørelse vil bidra til å avklare og forebygge eventuelle problemer knytta til avgjørelsen. Alle ledd i organisasjonen må bidra til debatten for å sikre organisasjonen videre, uansett eventuelt navneskifte eller ikke.

Mange innspill

Navneutvalget har fått innspill fra en rekke ressurspersoner som bidrag til å belyse forskjellige sider rundt et eventuelt navnebytte. Med hjelp fra rektor ved Markedshøgskolen i Oslo, Trond Blindheim, har vi også fått studenter som gjennom sin bacheloroppgave vil gi deres utgreiing av forhold som omdømmemessige og strategiske faktorer rundt et eventuelt navnebytte. Resultatet av denne studien vil ikke være tilgjengelig før sommeren 2009.

SWOT-analyser

Vedlagt følger to SWOT-analyser for henholdsvis fortsatt humanetisk eller bytte til humanistisk som navn på forbundet. Disse er utarbeida først av navneutvalget og seinere utvikla gjennom innspill på fylkesledersamling sist høst, samt noen få innspill gitt seinere til utvalget. De innspill vi for øvrig har fått til arbeidet fins tilgjengelig for de som vil fordype seg videre i spørsmålet. Noen av innspillene er forsøkt tatt inn i dette dokumentet. Noen venter vi fortsatt på. Disse vil eventuelt bli tilgjengelig seinere.

Ingen konkrete forslag

På dette stadiet i diskusjonen mener vi i utvalget at det ikke er riktig å gi noen innspill på hvilket navn som eventuelt vil være riktig å foreslå, om vi skal skifte navn. Men forslagene som har vært oppe i debatten tidligere har det til felles at Human-Etisk, skal skiftes ut med et eller annet som innehar Humanistisk. Det konkrete forslaget får eventuelt komme på et seinere tidspunkt, men da innen 31. januar 2010, tidsfristen for forslag til landsmøtet. Foreløpig diskuterer vi bare rundt humanetisk eller humanistisk, uten å være mer konkret. Det er neppe noe slående argument verken for eller imot et navnebytte hva man mener at forbundets stiftere i si tid syns eller mente. Argumentasjon for eller mot navnebytte må ta utgangspunkt i hva våre medlemmer i dag mener tjener organisasjonen i dag.

Et mulig utgangspunkt for diskusjon kan kanskje være å ta stilling til hva man skulle kalt organisasjonen i dag. Hvis vi starta opp nå, uten noen historie. For Humanistisk Ungdom (stifta 2007) var det raskt å komme fram til sitt navn. Egentlig uten særlige store diskusjoner. En del forslag var oppe til debatt, men konklusjonen var ganske klar.

Seremoniene har skifta navn

Et av argumentene som er brukt for et navneskifte er at det vil være "naturlig" etter at alle våre seremonier i 2005 skifta navn fra "borgerlig" til "humanistisk". Dette skiftet har så langt vi har erfart gitt få problemer. Dette får hvert enkelt ledd i organisasjonen vurdere ut fra sine egne erfaringer. Navneutvalget vil likevel her antyde at det neppe er noe argument å legge avgjørende vekt på dette skiftet i den videre debatten. I så tilfelle vil det kanskje slå ut i at hvis man på landsmøtet i 2010 velger ikke å skifte navn på forbundet så må man kanskje ta opp igjen debatten om eventuelt å skifte navn på seremoniene tilbake igjen. Vi sier ikke at det er sånn, men det kan være en mulig "boomerang-effekt" av det argumentet.

Skiftet i navnene på seremoniene skjedde samtidig som vedtektene for HEF sist blei endra, på landsmøtet 2005. Den gangen var også navnet oppe til vurdering i utvalget som foresto arbeidet med vedtektsendringene. Deres konklusjon da var:

"Spørsmålet om terminologi har også vært tema for det vedtektsutvalget som har gjennomgått forbundets vedtekter. Utvalget sier blant annet at spørsmålet om terminologi og forbundets navn har vært reist i forbindelse med denne vedtektsrevisjonen. Utvalget har lagt seg på den samme linje som er utviklet i forbundet gjennom en årrekke, nemlig å benevne livssynet "humanisme". Utvalget vil likevel ikke anbefale noen ensidig purisme i dette spørsmålet, og oppfatter termene 'humanisme' og 'humanetikk' som synonyme. Humanetikk (både med og uten bindestrek) er innarbeidet i mange medlemmers språkbruk. Det er også en mye brukt term i offentlig debatt om forbundet og dets virksomhet. Det ville innebære en urimelig stor oppgave å skulle sikre en fullstendig enhetlig terminologi. Utvalget mener en slik enhetliggjøring må få lov til å være et resultat av en prosess over tid og ser ingen grunn til andre tiltak enn at sentrale organer forsøker å være konsistent i bruken av humanismetermen, slik som i forslaget til nye vedtekter.

Mot denne bakgrunn har ikke utvalget sett noen grunn til å foreslå endring av forbundets navn. "Human-Etisk Forbund" er godt innarbeidet og det ville derfor innebære en stor utfordring å skulle etablere et nytt navn i offentligheten. En slik navneendring vil også koste betydelig beløp. Utvalgets konklusjon er at forbundets navn bør forbli uendret.

I navneutvalgets møte med rektor Trond Blindheim fra Markedshøgskolen i Oslo blei dette spesielt vektlagt. Blindheim var klar på at forbundets navn i dag er velkjent og er et anerkjent "merkenavn" som ikke bør endres.

Økonomisk

Et eventuelt navnebytte vil ha ei økonomisk side. De direkte økonomiske utlegg ved et navnebytte, så som utarbeiding av ny "heading" for organisasjonen og annet materiell, velger vi å se bort fra. I hvert fall på nåværende tidspunkt. Hvis organisasjonen er tjent med et navnebytte bør de direkte økonomiske utgiftene forbundet med det være av underordna betydning.

Kostnader med "rebranding", eller merkevarebygging, er vanskelig å beregne, men må nok tas med som en av de mange vurderringer for eventuelt navneskifte. Dette vil også være et punkt som den omtalte studentoppgavene forhåpentligvis vil bidra til å belyse for den videre debatten.

Historisk

"Enhver human-etiker er en humanist, men ikke enhver humanist er en human-etiker", skreiv en av forbundets stiftere, Kristian Horn, da han omtalte "Borgerlig Konfirmasjon" i Dagbladet et par år før forbundet blei stifta. I sin omtale av mulig navn på forbundet, før stiftinga i 1956, skreiv Horn om navneforslaget Humanetisk Forbund: "Svakheten ved dette begrepet er at det – foreløpig – er ukjent som begrep i dagligtalen og i pressen. Styrken ved det er at det ikke er misbrukt på forhånd" (sitatet er henta fra "Livet før døden" HEFs historiebok, skrevet av Paul Knutsen).

Dette henspeiler direkte til en del kristnes bruk av humanisme-begrepet på den tida, og ønsket om samtidig å ha et godt forhold til de liberale prestene som var engasjert i stiftinga av Nansenskolen, Norsk Humanistisk Akademi, i 1938. (Dette er omtalt i boka nevnt over.)

Under stiftelsesmøtet blei Humanetisk forbund foreslått som navn fra stifterne, men det vakte debatt. Forslag om Humanistisk blei satt fram av flere. Rasjonalistisk blei også foreslått. Til tross for en heftig debatt med mange forslag konkluderte stiftelses-møtet med Humanetisk, og bare en stemme blei avgitt for Humanistisk. Men i internasjonale sammenhenger har organisasjonen fra første dag hatt navnet (på engelsk) Norwegian Humanist Association.

Livssynet humanetisk eller humanistisk?

For noen står forholdet humanetikk/humanisme sentralt i dagens debatt om navn på organisasjonen. Noen mener humanisme er et videre begrep enn humanetikk, noen mener omvendt, at humanetikk er et videre begrep enn humanisme.

Spørsmålet om hva vårt livssyn heter er en del av diskusjonen om organisasjonens navn. Her strides det om det heter humanetisk eller humanistisk. Noen innspill:

- Vedtektene fastslår etter siste vedtektsendring (2005) at "Human-Etisk Forbund er en humanistisk livssynsorganisasjon..." (Vedtektenes §§ 1 og 2).*
- Offisielle organer som Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn og Norges Kristne Råd omtaler nå vårt livssyn som humanisme, både i dialoger, debatter og trykksaker.*
- Ordet etisk er med fordi HEF står for en reflekterende humanistisk etikk (i motsats til en religiøst-dogmatisk og ikke-reflekterende), og det etiske perspektivet er viktig for å få fram at vi primært er et etisk alternativ, ikke primært et anti-religiøst. Det er mer enn historiske/nostalgiske grunner til å beholde navnet.*

- For en humanetiker er et samfunnsmessig engasjement med fokus på solidaritet, rettferdighet, respekt og samspill en naturlig konsekvens av det livssynet han eller hun har valgt – eller vokst opp i. Humanisme (uten lange presiseringer) dekker ikke uten videre dette.
- Norsk humanistmanifest bruker gjennomgående humanist, men henviser også til humanetikk, som navn på livssynet vårt.

Om dette skriver Senter for studier av Holocaust og livssynsminoriteter på sin nettside:
"Humanisme er det mest populære sekulære livssynet i Norge. Det er et livssyn som setter mennesket i sentrum. Et religiøst livssyn kan også være humanistisk. Men når vi bruker ordet i Norge i dag, mener vi som regel den sekulære varianten, eller sekulærhumanisme."

Erling Rimehaug, kommentarredaktør i Vårt land, skreiv 27. mai 2008, som en reaksjon på Kjell Horns bok "Svik" som diskuterer spørsmålet om skifte av navn på forbundet, følgende:
"(Kristian) Horn hadde rett i at humanisme er et mye videre begrep enn det HEF legger i det. Det finnes religiøst begrunnet humanisme, som rent historisk har stått sterkere enn den rasjonalistiske og ikke-religiøse varianten som HEF sverger til.
Men det er en seier, og ikke et nederlag, når HEF nå forbereder seg på å legge vekk humanetikk som merkelapp. De har erobret eiendomsretten til den heders-kronede betegnelsen humanist – og hva skal de da med et kryptisk og belastet ord som human-etikk?"

Språklig definisjon

De språkvitenskapelige strides om hva humanisme er. Fritanke.no har spurt to eksperter. Språkrådets leder Sylfest Lomheim sier: "Humanisme er et allmennord på norsk. Human-Etisk Forbund kan ikke bare komme og annektere dette. Humanisme er et menneskesyn og ikke et livssyn. En humanist er en person som er opptatt av det menneskelige. Begrepet sier ingenting om hvilket syn man har på religion", slår Lomheim fast overfor fritanke.no.

Professor Finn Erik Vinje mener derimot: "Humanisme er åpenbart et livssyn, med fokus på verdslige og menneskelige verdier. Denne betydningen er godt forankret både nasjonalt og internasjonalt."

Mens Nynorskordboka definerer slik:

humanisme – 1) åndsretning, kulturstraum i renessansen med det målet å skape ein verdsleg og menneskelig kultur med førebilde i gresk og romers oldtid.
2) livssyn med vekt på eigenverdien hos mennesket og verdier som fridom, rett, sanning osv.
humanetikk – rasjonalistisk etikk og livssyn på eit menneskelig og ikkje-religiøst grunnlag.

Verden rundt oss

Som før nevnt heter Human-Etisk Forbund i internasjonale sammenhenger Norwegian Humanist Association. Forbundet er medlem av den europeiske organisasjonen EHF (European Humanist Federation). Og vi er med i verdensorganisasjonen IHEU (International Humanist and Ethical Union). Dessuten er vi knytta til det inter-nasjonale ungdomsorganisasjonen IHEYO (International Humanist and Ethical Youth Organisation).

Med i disse organisasjonene er det et utall organisasjoner uten noen klar "navne-politikk", bortsett fra at et flertall heter noe med humanisme eller humanism (på engelsk). Våre små venner i nabolanda Sverige og Danmark har nylig fått en ny giv og har begge skifta til Humanisterna (Sverige) og Humanistisk Samfund (Danmark).

Ut over at humanisme dominerer, i hvert fall i vår del av verden, er navneutvalget bredt; fritenkere, frireligiøse, skeptikere, lacite, laiqe, frisinne, ateister, rasjonalister og sekulære

for å nevne noen. Dessuten er det noen organisasjoner med som bærer navnet til enkelte personligheter, som for eksempel "Bertrand Russel Society" samt noen med "formålsnavn" innholdene undervisning, filosofi, vitenskap og liknende.

Utvalget er stort, men altså ikke tenkt som noen forslag i den navnedebatten vi skal ha i Human-Etisk Forbund. Det viser bare en bredde i navnevalg, til tross for ei uttrykt målsetting i IHEU om å forsøke å etablere en mer tydelig internasjonal profil, med en mer enhetlig bruk av betegnelse på de mange ulike organisasjonene. Dette omfatter bruken av humanistsymbolet (Happy human), øke forståelsen av humanisme som et helhetlig livssyn, og bruken av "Humanism" med stor forbokstav som betegnelse på dette livssynet.

Videre debatt

For å drive debatten videre oppfordrer vi alle ledd i organisasjonen til å hive seg med og gi tydelige signaler i god tid for at vi forhåpentligvis skal lykkes i komme fram til en enighet. Om det var rimelig greit å vedta navn på organisasjonen vår på stiftelses-møtet i 1956 så var det vesentlig verre da IHEU ble etablert i 1952. Alternativene var mange med spenn mellom etisk og humanistisk. Det tok 14 timer med forhandlinger før den enkle løsninga International Humanist and Ethical Union fikk full tilslutning. Vi har vel et år på oss før vi eventuelt skal konkludere på landsmøtet i 2010."

Ledersamling høsten 2009

På ledersamlingen 2009 var det en kort bolk om navnedebatten som en oppsummering av stemninga rundt mulig navneskifte i organisasjonen.

Fylkeslederne ble tildelt "stemmer" ut fra antall delegater hvert fylke har til landsmøtet og ble oppfordret til å "stemme" ut fra den inntrykket de sjøl har om stemninga i organisasjonen. Opptellinga viste at det var mulig flertall for navneskifte i Buskerud og Møre og Romsdal, mens det var 50/50 i Rogaland, Oppland, Aust-Agder, Sogn og Fjordane og Finnmark. I resten av fylkene var det "flertall" for å beholde navnet som det er. Totalt blei det gitt 45 "stemmer" for å beholde navnet og 19 "stemmer" for å skifte navn.

KONKLUSJON

På denne bakgrunn ble følgende oppsummering fra navneutvalget sendt fylkesledere og fylkesansatte 12. januar 2010:

"Ingen stemning for navneskifte

Ut fra de signaler navneutvalget har fått, og de registreringer vi har gjort, rundt debatten om eventuelt navneskifte på forbundet vil vi så langt anbefale at forbundet forblir hetende Human-Etisk Forbund.

Denne oppsummeringa er basert på de tilbakemeldinger vi har fått fra fylkeslag og lokallag som har respondert på våre henvendelser. I tillegg har vi fulgt debatten på nettsida som er oppretta for navnedebatten. Endelig er vår foreløpige anbefaling basert på den tilbakemeldinga som blei gitt fra fylkeslagene på fylkesledersamlinga i oktober.

Den siste oppsummeringa navneutvalget gjorde, på fylkesledersamlinga i oktober, er basert på en tilbakemelding fra alle fylkeslagene. Hvert fylkeslag var tildelt det antall "stemmer" som de har mandater på landsmøtet. Den korte oppsummeringa som blei gjort før "avstemminga" på fylkesledersamlinga viser store sprik når det gjelder aktiviteten rundt navnedebatten i hvert enkelt fylkeslag. Likevel er oppsummeringa så klar at navneutvalget foreløpig vil konkludere med å fraråde navneskifte.

Navneutvalget imøteser eventuelle kommentarer eller konkrete forslag fra fylkesårsmøtene på nyåret.”

Ut fra de signaler navneutvalget har fått, og de registreringer vi har gjort, rundt debatten om eventuelt navneskifte på forbundet, anbefaler utvalget at forbundet forblir hetende Human-Etisk Forbund.

NAVNEUTVALGETS ANBEFALING

Etter årets fylkesårsmøter opprettholder navneutvalget sin innstilling om at organisasjonen beholder navnet Human-Etisk Forbund.

12.april 2010
For navneutvalget

Leonid Rødsten, leder